

Adiaŭ al la Unuiĝinta Reĝlando?

En Britio, ni konsideras nian politikan sistemon demokratia. Svedio similas, kvankam ne precize samas. Sed, ĉu lando povas esti kaj monarkio kaj demokratio? Laŭ me: iom, jes; ĝisfunde, ne.

Dum mia tuta vivo, la plejparto de la brita popolo aprobas la monarkon, kaj, nur ete malpli, la monarkion. Ekzemple, la retejo

https://www.republic.org.uk/a_new_head_of_state

havas nur malfortan subtenon. Tamen, tre lastatempe, ekzistas signoj, ke tiu aprobo ne estos ĉiam garantita. Opinisonoj komencas montri, ke, inter junuloj, skeptikismo pri la valoro de monarkia sistemo komencas kreski.

La jenaj bildoj montras, ke oni movis la statuon de Reĝino Victoria el la centro de Leeds al periferia loko en parko en 1937, cent jaroj post ŝia ekregno. Nun iuj povas imagi ion similan rilate al la reala monarko. (Ĉu tia afero eblos en 2037?)

Figure 1 La statuo de Reĝino Victoria forlasis centran Leeds, 1937.
Foto: Wikimedia.

Figure 2 Statuo 'emerita' de Reĝino Victoria en periferia loko, Leeds 2021.
Foto: Richard Forsyth.

Se la britoj iutage deziras forigi sian monarkian sistemon, kun kio ili anstataŭos ĝin? Ŝajnas, ke la kutima respondo estas: per respubliko kun prezidento, kiun oni elektas per nacia balotado. Tamen, la historio plenas je potencaj estroj, ne malofte elektitaj per balotado, kiuj suferigis siajn popolojn, kaj aliajn popolojn. Do la subtenantoj de tiu ideo postulas, ke la ofico estu tute aŭ almenaŭ ĉefe ceremonia; mallonge, ke iu ajn prezidento de ia estonta brita respubliko havu iom malpli potencon ol la nuna reĝino.

Nu, bone; sed mi proponas alian ideon -- bazita de la koncepto de *lotumado*. Mi uzas tiun vorton kiel tradukon de '*sortition*' en la angla. Vidu: <https://en.wikipedia.org/wiki/Sortition>. Bedaŭrinde mi ne trovas

ĝuste tiun nocion en Vikipedio. La baza ideo, tamen, estas simpla: elekti homojn por postenoj per hazarda (=aleatora) metodo. La anktikvaj grekoj praktikis tian metodon en la plej frua fazo de la demokratio.

Unue, ni bezonos unuiĝintan ĝisdatan nacian registron enhavante la nomojn de ĉiuj, kiuj rajtas daŭre loĝi en la lando. Mi nomas la homojn en tiu registro 'landanoj', ĉar, samkiel por voĉdonado, ne necesas, ke ili oficiale estu civitanoj.

Due, unu el tiuj estos selektita de la registro, tute hazarde (=aleatore). Jen la nova monarko! Tiu homo tiam devos 'ombrumi' la tiutempan monarkon, por lerni kiel plemumi la taskojn de la ofico. Tiu provizora fazo daŭros dum tri monatoj. Tiam, post tri monatoj, la nova monarko plene prenos la rolon, por periodo de ne plilonge da kvar jaroj.

Tria afero: devos okazi dum tiuj kvar jaroj, ĉiu duonjare, aprezo de la konduto de la tiutempa monarko. Tiucele, oni elektos aron de dudek kvar da aprezantoj. Kiel elekti tiuj aprezantoj? Vi jam divenis, ĉu? Evidente: tute hazarde, el la landanoregistro! Ili kunvenos dum, ekzemple, semajnfino.

Sabaton:

La unuan tagon ili kunvenas, diskutas en grupoj da kvar homoj por pripensi taŭgajn demandojn dirontajn al la monarko. Vespere, ili intervjuas la monarkon dum pli-malpli du horoj. Tiam ili manĝas, pensas, (eble promenas en ĝardeno), dormas.

Dimanĉon:

Denove la aprezantoj kunvenas matene en grupoj (malsamaj je sabate) da ses homoj. Ili diskutas siajn opiniojn pri la konduto en ofico de la monarko, kaj pri la respondoj donintaj dum la intervjuo. Posttagmeze, ili voĉdonas (sekretabalote, kompreneble) pri ĉu tiu persono rajtas daŭri kiel monarko. Ilia elekto estos inter du ebloj: aprobo aŭ malaprobo. Oni nombros la aprobojn kaj malaprobojn kaj kalkulas la diferenco. Se la sumo da aproboj superas la sumo da malaproboj, la monarko restas en ofico; alie, nova selektado devas okazi. Post tiam, la aprezantoj meritas bongustan manĝon, kaj pagon! Tiam ili reiros al sennoma ordinara vivo.

Aldona afero: necesas por helpi juĝi la taŭgecon de la monarko ia kodo de konduto. Kiel starigi tian aferon? Jes, vi prognozis ĝuste: kompreneble per aleatora selektado de landanoj el la registro. Ili kunvenos en asembleo por skribi ne-tro-longan liston da reguloj pri monarka konduto. Laŭ mi, la nombro da homoj en tia asembleo devos esti inter cent kaj ducent. (Tiu ĉi asembleo ankaŭ povos sugesti reguloj pri kion fari kiam la monarko malsaniĝas, kaj kiel trakti aliajn nenormalajn cirkonstancojn. Kiel bone organizi la asembleon estas temo por alian artikolon.) Probable oni bezonus ankaŭ vic-monarkon, por dividi la laboron kaj por eventualoj kiel malsano de monarko ktp. Selektado de vic-monarko povus okazi tiel, kiel je la monarko, sed ne samtempe.

Jen respublika monarkio! Aŭ ĉu mi devas diri: monarkia respubliko? Kiel vi opinias pri ĝi?

Unu avantaĝo: la hereda reĝo aŭ reĝino, ekzemple reĝido Karlo, povus ĝui mallongan tempon kiel monarkon kaj gvidi sian posteulon.

Dua avantaĝo: eblus forigi tre maldecan aŭ tre malbonan monarkon relative rapide, kaj sen perforta renverso.

Tria avantaĝo: malpli multekoste estus aranĝi tiajn eventojn ol plenajn balotadojn. Krome, tre malmultekosta estus tiu nova monarkia sistemo ol la antaŭa, eĉ se oni pagus la lotumatan monarkon tre malavare el vidpunkto de la grandnombra plejparto da landanoj. (La nuna reĝfamilio povus reteni du el siajn bienojn, unu en Anglio, Sandringham, kaj unu en Skotlando, Balmoral. Ne zorgu: ili restus tre riĉa,

kvankam la kronbieno ('crown estate') ne devus resti kiel familie privata posedaĵo sed nepre aparteniĝus al la tuta popolo.)

Kvara avantaĝo: la monarko estus aŭtenta reprezentato de la nacia landanoj.

Kvina avantaĝo: finfine ni britoj iĝus civitanoj, ne regatoj!

Eble iu leganto pripensas malavantaĝojn? Tiuokaze, ni invitas vin submeti artikolon, kiu priskribas pli bonan sistemon. Koran dankon. :-)

Fare de Riksablo, Aprilon 2021.